

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 270/2018-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. júna 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED], a [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Janou Kubáňovou, Cintorínska 5, Nitra, vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 11/2017 v súvislosti s rozhodnutím o ich žiadosti o prepustenie z väzby a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2017 prostredníctvom poštovej prepravy doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“), zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Kubáňovou, Cintorínska 5, Nitra, ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 11/2017 v súvislosti s rozhodnutím o jeho žiadosti o prepustenie z väzby.

2. Ďalej bola ústavnému súdu 28. júla 2017 prostredníctvom poštovej prepravy doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 2“, spolu so sťažovateľom 1 aj „sťažovatelia“), zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Kubáňovou, Cintorínska 5, Nitra, ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 11/2017 v súvislosti s rozhodnutím o jeho žiadosti o prepustenie z väzby.

3. Uznesením pléna ústavného súdu č. k. PLS. ÚS 17/2017-7 z 20. septembra 2017 boli konania o sťažnosti sťažovateľa 1 a sťažovateľa 2 spojené na spoločné konanie.

4. Z odôvodnenia oboch sťažností vyplýva, že obaja sťažovatelia boli uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 11/2017 z 18. februára 2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Tpo 23/2017 z 9. marca 2017 vzatí do väzby za zločin porušovania predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie

tovaru podľa § 279 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona spolupáchateľstvom. Obaja sťažovatelia podaním z 9. mája 2017 (doručeným okresnému súdu 16. mája 2017) požiadali o prepustenie z väzby, ktorú navrhli nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka, prijatím písomného sľubu a zložením peňažnej záruky. Okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 11/2017 z 24. mája 2017 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) rozhodol, že sťažovateľov prepúšťa z väzby na slobodu, prijal peňažnú záruku, uložil povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu a uložil konkrétne povinnosti a obmedzenia. Proti uzneseniu okresného súdu podal okresný prokurátor sťažnosť, o ktorej podľa sťažovateľov nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté.

5. Vo vzťahu k žiadostiam o prepustenie z väzby obaja sťažovatelia ďalej poukázali na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), v zmysle ktorej sa osobnej slobode priznáva mimoriadny význam (rozhodnutie ESLP vo veci Dewilde, Ooms a Versyp z roku 1970) a v prípade väzobného stíhania sa vyžaduje uprednostnenie a zvýšená starostlivosť (ESLP, Wemhoff vs. Germany z roku 1968). Z uvedenej judikatúry tiež vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezicheri z roku 1989, A-164, bod 21; Neumeister z roku 1968, A-8, bod 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, bod 55). Význam osobnej slobody jednotlivca sa podľa sťažovateľov prejavuje aj v čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého sa od súdu vyžaduje, aby konal urýchlene, pričom podľa dohovoru nemožno akceptovať žiadne zbytočné prieťahy. Za zodpovedajúce možno považovať lehoty 14, resp. 18 dní (ESLP, Touroude proti Francúzsku z 3. 10. 2000), nie však už lehotu 23 dní (Rehbock proti Slovinsku z 28. 11. 2000) a lehoty 30 dní, resp. 33 dní (ESLP, G. B. a M. B. proti Švajčiarsku z 30. 11. 2000).

Uvedené lehoty platia, ak sa koná v dvoch inštanciách; dvojinštančnosť konania nezbuvaie štát povinnosti plniť záväzky vyplývajúce z dohovoru. Vychádzajúc z uvedeného, lehoty 31 dní, resp. 48 dní boli považované za neprimerane dlhé. Do lehoty sa pritom počíta celková doba konania od podania žiadosti až po doručenie konečného rozhodnutia (Letelier proti Francúzsku z roku 1991; Navarra v. Francúzsko, rozsudok z 23. 11. 1993, bod 28).

Sťažovatelia ďalej poukázali aj na judikatúru ústavného súdu, ktorý sa už vo svojich rozhodnutiach mnohokrát zaoberal postupom všeobecných súdov pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie z väzby a judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty počítané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Z uvedeného vyplýva, že lehota počítaná na mesiace nezodpovedá urýchlenosti. Tejto požiadavke nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 126/05, III. ÚS 199/05, II. ÚS 353/06).

Podľa názoru sťažovateľov „... porušenie práva... najmä s prihliadnutím na časový odstup od podania žiadosti po rozhodnutie o nej, je z ústavnoprávneho hľadiska neospravedlňiteľné a netolerovateľné a preto už nie je možné zhojiť právo a nezákonnosť dodatočným rozhodnutím a má za to, že ako prostriedok zabezpečenia osobnej slobody obvineného a zabránenia jej ďalšieho porušovania, malo byť prijaté iba opatrenie znamenajúce okamžité ukončenie väzobného obmedzenia“.

6. Obaja sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva... (sťažovateľov, pozn.) a to právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy SR, právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod spis. zn.

0Tp/11/2017 v súvislosti s rozhodnutím o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu boli porušené.

2. Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Dunajská Streda a Krajskému súdu Trnava, aby sťažovateľov prepustil na slobodu.

3. Sťažovateľom priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 eur, ktoré je Okresný súd Dunajská Streda povinný vyplatiť sťažovateľom do 2 mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresnému súdu Dunajská Streda ukladá zaplatiť sťažovateľom trovy právneho zastúpenia vo výške 312,34... za zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR na účet advokáta JUDr. Jana Kubáňová... do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Za zjavne neopodstatnený možno považovať návrh vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnený návrh ide preto vtedy, ak pri jeho predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí návrhu na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 140/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

11. Ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (mutatis mutandis III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. 12. 1991). Ústavný súd už vo svojich viacerých rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takého

obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

12. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

13. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v týchto právach je obsiahnuté aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, ako aj právo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07).

14. Z judikatúry ESLP vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu.

Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezicheri z roku 1989, A-164, § 21; Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež účelom čl. 5 dohovoru, to znamená ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibiharie v. Holandsko, 25. 10. 1990, § 27).

15. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

16. Pri posudzovaní neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti väzby sa vychádza aj z pravidla, že keď sa na rozhodovaní o návrhoch osoby pozbavenej osobnej slobody na preskúmanie zákonnosti tohto pozbavenia zúčastnilo viac stupňov súdov, berie sa do úvahy celková dĺžka konania, to znamená od podania návrhu až do právoplatného rozhodnutia o ňom (napr. rozsudky ESLP vo veciach Letellier v. Francúzsko, 26. 6. 1991, § 56 a Navarra v. Francúzsko, 23. 11. 1993, § 28).

17. Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti *petitom* návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite

svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

18. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdiť ústavnosť sťažovateľmi tvrdeného zásahu do obsahu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom „iba“ okresného súdu pri rozhodovaní o ich žiadosti o prepustenie z väzby, ktoré sťažovatelia považujú za neprimerane dlhé a nespĺňajúce požiadavku neodkladnosti.

19. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné predovšetkým po skutkovej stránke konštatovať, že podľa údajov, ktoré sťažovatelia ústavnému súdu poskytli, resp. ktoré vyplývajú z listinných dôkazov nimi predložených, sťažovatelia požiadali o prepustenie z väzby, ktorú navrhli nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka, prijatím písomného sľubu a zložením peňažnej záruky podaniami z 9. mája 2017, ktoré boli okresnému súdu doručené 16. mája 2017. O týchto žiadostiach sťažovateľov okresný súd rozhodol uznesením okresného súdu (24. mája 2017) tak, že sťažovateľov prepúšťa z väzby na slobodu, prijíma peňažnú záruku, ukladá povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu a ukladá konkrétne povinnosti a obmedzenia. Po sťažnosti okresného prokurátora proti uzneseniu okresného súdu bol spis sťažovateľov 7. júna 2017 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o riadnom opravnom prostriedku.

20. Sťažovatelia (ako to vyplýva z navrhovaného znenia nálezu – tzv. petitu) namietajú porušenie označených článkov ústavy a dohovoru okresným súdom (nie však krajským súdom), a to predovšetkým tým, že konanie o ich žiadosti o prepustenie z väzby nebolo urýchlené v zmysle judikatúry, na ktorú v sťažnosti poukázali. Napadnuté konanie na okresnom súde vo veci rozhodovania o žiadosti sťažovateľov o prepustenie z väzby však trvalo len 8 dní, a to od 16. mája 2017, keď boli okresnému súdu doručené žiadosti sťažovateľov o ich prepustenie z väzby, do 24. mája 2017, keď okresný súd obom žiadostiam sťažovateľov vyhovel. Pokiaľ bol spis vrátený z krajského súdu ako predčasne

predložený v júni, okresný súd sa v záujme sťažovateľov musel v prvom rade vysporiadať s návrhmi na uzavretie dohôd o vine a treste, ku ktorému podľa vlastného zistenia ústavného súdu došlo 24. júla 2017, a po ich schválení okresným súdom boli sťažovatelia z väzby prepustení 2. augusta 2017. V danom špecifickom prípade teda nešlo zo strany okresného súdu o „klasické prietahy“, ale práve v záujme sťažovateľov o uprednostnenie vykonania procesných úkonov, ktoré v konečnom dôsledku viedli k prepusteniu sťažovateľov na slobodu. Napadnutý postup okresného súdu je preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska udržateľný a nesignalizuje takú príčinnú súvislosť medzi ním a sťažovateľmi označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto bolo potrebné sťažnosti sťažovateľov odmietnuť ako zjavne neopodstatnené.

21. Vzhľadom na to, že sťažovatelia porušenie svojich práv na urýchlené rozhodnutie o ich žiadostiach o prepustenie z väzby v konaní vedenom na krajskom súde v podaných sťažnostiach (podľa znenia petitu, z ktorého ústavný súd vychádza) nenamietali, nebolo ani potrebné zaoberať sa dĺžkou konania na odvolacom súde.

22. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júna 2018